

Odcinek drugi

Pora na historię o naszym osiedlu.

Obecnie najtrafniejszym opracowaniem z zakresu naszej historii jest praca zawarta w wydaniu biuletynu z okazji **800-Lecia Osiedla**. To w tym opracowaniu mamy jeden zwarty tekst autorstwa – *Jerzego Dyjaka, Elżbiety Sowy, Wojciecha Sowy*.

Ołtaszyn – historia

Widocznym śladem dawnego pochodzenia naszej wsi jest kształt ścisłego centrum zaznaczony przebiegiem ulic Strachowskiego i Pszczelarskiej. Mimo upływu wieków w rozmieszczeniu tych ulic do dziś rysuje się charakterystyczną linią ciąg dawnej osady słowiańskiej. Dwa stawy na końcach tego układu zamykały tę przestrzeń, a jednocześnie stanowiły miejsce wodopoju dla zwierząt i pożarowe zabezpieczenie wody. Staw przy kościele został wprawdzie zasypany, ale widoczny jest jeszcze na starych kartkach pocztowych z początku ubiegłego stulecia.

Ze zrozumiałych względów najstarsze informacje o wsi pochodzą z zapisów dotyczących spraw własnościowych – w naszym przypadku dóbr kościelnych.

centrum dawnej wsi

szkic centrum z okresu przed II wojną światową

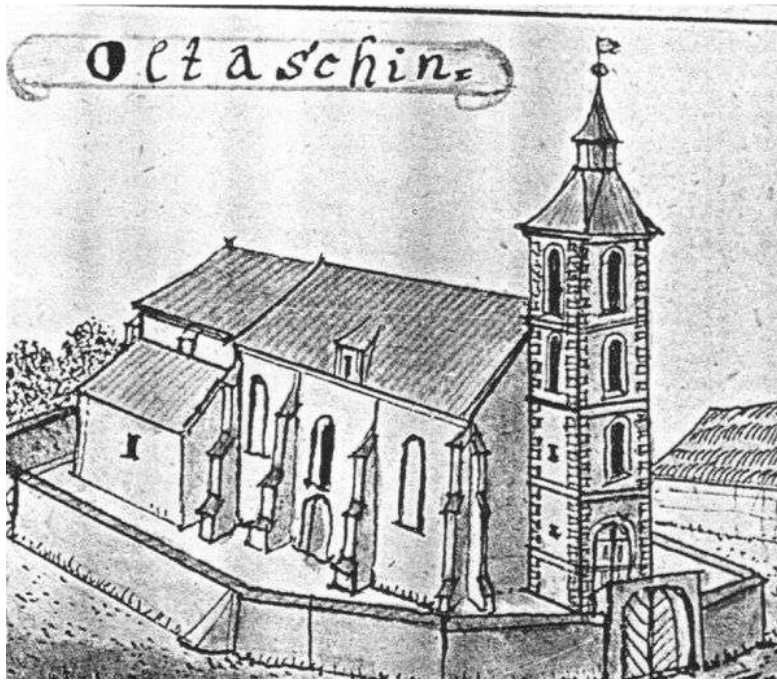
Najstarszy znany zapis dotyczący wsi powstał w roku 1204. Dokument ten stwierdza, że książę Henryk I Brodaty nadaje klasztorowi NMP na Piasku 10 grzywien z dochodów swojej mennicy we Wrocławiu oraz zwalnia wsie klasztoru od podworowego (rodzaj daniny). W grupie tych wsi odnotowano Oltanschino. Zaginiony oryginał dokumentu znajdował się w klasztorze Augustianów na Piasku.

Z kolei w 1226 r. opat z klasztoru na Piasku za sprawą biskupa Wawrzyńca przekazuje wieś wrocławskim dominikanom. W 1345 r. król Jan czeski potwierdza przywileje posiadłości Kościoła na Śląsku. W dokumencie tym występuje „Oltaczin” jako wieś probostwa katedry. W 1349 r. biskup Przeclaw z Pogorzeli wymienia „Oltaczino” jako probostwo należące „od dawnych czasów” do probostwa kapituły katedralnej we Wrocławiu.

W 1382 r. król czeski Wacław, odnawiając wszystkie przywileje kościoła na Śląsku, potwierdza przynależność do probostwa katedralnego w wielkości 25 włók, na których zostaje osadzona lokacyjna wieś.

Nazwa Ołtaszyn występuje w formach: Oltachino (1227), Oltacino (1245), Oltaschin (1327), Oltaczin (1345).- Dopiero 26 I 1937 r. Niemcy zmienili nazwę Oltaschin na Herzogshufen. Po powrocie Śląska do Polski tradycyjna nazwa została przywrócona, choć w pierwszych powojennych latach był to Ołtarzyn zmieniony potem na Ołtaszyn..

W zdecydowanej większości historyczne zapisy opisują dzieje i ważne daty z funkcjonowania kościoła na naszym terenie. To kalendarium to krótkie zapisy informujące o zaistniałych zmianach w architekturze kościoła, czy budynkach probostwa.

W 1469 r. proboszczem kościoła był Jerzy Freiberg, a w latach 1572-1589 Valenty Opyschewsky, prałat parafii Marii Magdaleny w Poznaniu, który zastał probostwo w bardzo złym stanie. W 1577 r. odbudował proboszczówkę, w 1579 r. ukończył budowę nowych stajni i obór dla owiec, a w 1585 r. piwnice i piekarnie.

Od połowy XVIII w. podejmuje się prace budowlane przy kościele i w jego najbliższym otoczeniu. W 1753 r. przeprowadzono renowację wieży kościelnej. Za czasów proboszcza Ernesta Hirschberga (1766-1785) wyremontowano budynek mieszkalny probostwa.

Naprawiono zniszczone (w czasie wojny 30-letniej) dachy stodoły i stajni.

W 1768 r. odbudowano górną kondygnację wieży kościelnej. W 1775 r. odnowiono całkiem zniszczony mur wokół cmentarza kościelnego. W 1779 r. wzniesiono budynek szkoły zwany „alte Glocknerhaus”, czyli stary dom dzwonnika. Za czasów proboszcza Franza Majunke (1785-1827) podjęto prace restauracyjne przy budynku szkoły.

W 1816-1817 wzniesiony zostaje nowy budynek mieszkalny probostwa, dwukondygnacyjny, kryty dachem wielopołaciowym.

W 1856 r. przeprowadzono kolejną przebudowę kościoła w stylu neogotyku. Zamieniono zmurszały drewniany strop na sklepienia, założono nowy dach, umieszczono od wschodu i zachodu ceglane szczyty, podwyższono wieżę z 70 stóp do 160, dodając górną partię ośmioboczną i wysoki hełm. Wieżę przyozdobiono kamiennymi filarami. We wnętrzu kościoła położono marmurową posadzkę. W kościele znajdują się cenne zabytki: figurka Matki Boskiej z Dzieciątkiem z. XV w. w głównym ołtarzu oraz figury św. Barbary i św. Katarzyny.

W roku 1795 wieś liczyła 41 dymów i 249 dusz. Mieszkało w niej 10 chłopów poddanych. 12 zagrodników, 2 chałupników oraz rzeźnik, tkacz i kowal.

Od roku 1349 do 1810 Ołtaszyn należał do prepozyta kapituły wrocławskiej, a po sekularyzacji dóbr kościelnych stał się własnością państwa.

Za czasów Jana Sofinera, który objął probostwo w 1864 r., zasadzono 20 młodych lip na cmentarzu przykościelnym (1867 r.) oraz przeniesiono kamienną rzeźbę św. Nepomucena na pn.-zach. naroże wieży. W 1868 r. dokonano renowacji budynków probostwa i szkoły. W 1879 r. Ołtaszyn miał 509 mieszkańców, w tym 334 katolików i 175 ewangelików. TU warto zatrzymać się nad informację dotyczącą znacznej przewagi katolików nad ewangelikami w

naszej wsi. TO raczej zdecydowanie potwierdza zamieszkiwania wsi pod Wrocławiem przez ludność pochodzenia polskiego. Szkoła zostaje oddzielona od kościoła. Około 1900 roku powstaje szkoła ewangelicka (przy obecnej ulicy Gałczyńskiego), której dyrektorem od około 1905 do 1926 był Hugo Speer. Następnie funkcję tę pełni w latach 1926-1938 jego zięć Fritz Weidner. W 1935 roku szkołę rozbudowano o pomieszczenia na piętrze, służące jako aula i ewangelicka sala kościelna. Aula w swoim planie realizacyjnym zachowała się jeszcze do ostatniego remontu obiektu szkolnego.

W połowie ubiegłego stulecia znajdowały się w Ołtaszynie 43 domy, wiatrak i szkoła, do której uczęszczały dzieci z pozostałych miejscowości należących do parafii: Suchego Dworu, Raciborowic, Partynic, Biestrzykowa, Karwian, Kleciny, Krzyków, Kończyc, Jagodna, Żernik Wrocławskich, Wysokiej, Wojszyc, Komorowie, Ślęzy. Uwaga autora – w tym tekście mamy kilka nazw obecnie nie występujących - Raciborowice, Kończyce. Te informacje wymagają sprawdzenia powojennych map i nazewnictwa.

TU warto ponownie na chwile się zatrzymać i patrząc na obecną mapę zobaczyć jak znaczny był to obszar. Taka wielkość granic parafialnych funkcjonowała jeszcze po drugiej wojnie światowej do wczesnych lat sześćdziesiątych. Zapraszam do studiowania mapy.

Ołtaszyn liczył wtedy 332 mieszkańców. Przedstawicielem władzy był sołtys. We wsi mieszkało też 8 rzemieślników i 3 kupców. W 1921 r. Wrocław był najgęściej zaludnionym z wielkich miast niemieckich i przyłączenie do niego pobliskich terenów stało się koniecznością. 22 lutego 1922 r. rozpisano konkurs na zabudowę przedmieść.

Osiedla na Błoniu

Pod nową zabudowę tego Osiedla przeznaczono ziemię darowaną gminie Ołtaszyn przez barona von Richthofen-Boguslawitz. Najciekawszy projekt na naszym terenie z tamtego okresu to 11-hektarowe osiedle domków bliźniaczych, zaprojektowane przez architekta i urbanistę Ernsta Maya.

Autor projektu wzorował się na podlondyńskim osiedlu ogrodowym Hemstead utworzonym przez angielskiego architekta Raymonda Unwina. Ołtaszyńskie „Osiedle na Błoniu” założone zostało wzdłuż ulicy Strączkowej. Jego centrum stanowi zielony plac -błonie, otoczony 36 małymi domkami przeznaczonymi dla robotników rolnych. Domy stały na działkach ogrodowych o powierzchni 1400 m kwadratowych. Przeważnie parterowe z mieszkalnymi poddaszami, schowanymi w charakterystycznie wygiętych dachach, kryjących niemal 2 kondygnacje, pokrytych czerwoną dachówką i pozbawionych rynien. Przed wilgocią miały chronić na czarno posmołowane przyziemia. W bocznej ścianie szczytowej znajdowało się wejście do domu oraz dwa trójdzielne okna, które wpuszczały światło do pomieszczeń na obu kondygnacjach. Elewacje wychodzące na ulice miały wąskie prostokątne okna. Centrum życia domowego stanowiła charakterystyczna na Śląsku duża kuchnia mieszkalna. Dwie sąsiednie działki miały każdorazowo wspólną studnię. Nieczystości z domowych WC odprowadzono do posmołowanych drewnianych skrzyń, regularnie opróżnianych. Prostokątny zielony skwer miał być miejscem integracji mieszkańców, placem zabaw dla dzieci, a nawet wypasania hodowanych zwierząt. Zamiast numerów poszczególne domostwa na Ołtaszynie oznakowane zostały namalowanymi przez berlińską malarzkę Lotte Hartmann emblematami z wizerunkami zwierząt i symboli. Urządzenia wodociągowe w naszej wsi zainstalowano w latach dwudziestych naszego stulecia, a kanalizacyjne (tylko w głównych ulicach) pochodzą z lat dwudziestych i trzydziestych.

Druaga wojna światowa

W początkowej fazie walk o Wrocław w 1945 r. linia niemieckiej obrony ciągnęła się na południe od Ołtaszyna i Brochowa, biegnąc w stronę Odry kolo Kamieńca Wrocławskiego. Wycofujące się z Wrocławia wojska niemieckie przez kilka dni broniły się w Ołtaszynie. Na wieży kościelnej umieszczono punkt obserwacyjny. W wielu publikacjach znajdujemy jednak informacje o zainstalowanym tam działu przeciwlotnicze i karabinach maszynowych. Nic jednak nie potwierdza faktu zdejmowania z wieży działu po zakończeniu wojny, co do karabinu maszynowego – wiadome jest, że takie miejsce stanowiło doskonały punkt ostrzału przeciwnika. Kościół był znacznie zniszczony, a zniszczone sterczyny wieży zostały odbudowane dopiero w ostatnich latach. Wyzwolenie Ołtaszyna przez V armię gwardii wojsk I Frontu Ukraińskiego nastąpiło 19.01.1945 r. Pierwszym sołtysem Ołtaszyna był po wojnie Rudolf Michalski, ostatnim zaś przed włączeniem do Wrocławia Tadeusz Szumiński. Pierwszym polskim proboszczem po wojnie był ks. Kazimierz Suchecki. Wyremontował kościół po zniszczeniach wojennych, pomalował i pozłocił wszystkie ornamenty, sprowadził i zamontował dzwony. Rozebrał zdewastowaną kaplicę cmentarną, wysprzątał poniemiecki cmentarz. Plebania w tym czasie znajdowała się przy ul. Uczniowskiej.

Bardzo istotnym faktem powojennej historii Osiedla jest prowadzenie nabożeństw przez pozostałego w osiedlu księdza niemieckiego Wallka, który wyjechał dopiero w roku 1947 z Ołtaszyna kiedy to pojawił się ks. Kazimierz Suchecki. Ksiądz Wallek głosił kazania tłumaczone na język polski przez kierownika szkoły p. Falarza. Smutnym faktem jest to, że tablica pamiątkowa naszych powojennych proboszczów umieszczona w kościele nie obejmuje tego nazwiska.

W granicach Wrocławia Ołtaszyn znajduje się od 1.01.1951 r.

Lata siedemdziesiąte to sprzyjające warunki rozwoju ogrodnictwa. Na ogólną liczbę 943 mieszkańców z rolnictwa żyło 102 osoby. Liczba gospodarstw rolnych wynosiła 84, a budynków mieszkalnych 110. Mieszkańcy Ołtaszyna hodowali 109 sztuk bydła, 82 świnie, 26 koni, 4 owce.

Jednocześnie dużo terenów przeznaczono pod budownictwo indywidualne, które rozwija się w szybkim tempie.

W 1970 r. w odremontowanym budynku otwarto Dom Kultury z salą widowiskową i Klubem „Ruchu” oraz przychodnią rejonową.

W 1973 r. probostwo przejmuje ks. Bronisław Owczarz, który wymienił w kościele posadzkę, postawił marmurowy ołtarz, zmienił pokrycie wieży, wstawił w oknach witraże ogrodził cmentarz, wybudował plebanię, kaplicę w Karwianach plebanię i kościół w Wojszycach.

21 VI 1983 r. w naszej parafii na hipodromie Jan Paweł II odprawił mszę świętą.

W latach 1980 i 1990 charakter Ołtaszyna zmienia się radykalnie znikają ogrodnictwa i gospodarstwa rolne. Budownictwo jednorodzinne nabiera rozmachu. Liczba mieszkańców wzrasta do około 4300.

Od 1991 r. po podziale parafii na Wojszyce i Ołtaszyn (wybudowany zostaje nowy obiekt kościelny na Wojszycach, a jego proboszczem zostaje ks. Owczarz, który kierował budową tego kościoła) funkcję proboszcza w Ołtaszynie przejmuje ks. Prałat dr Stanisław Dudek.

Znalezione w starej szafie – odcinek 2

Dzięki jego staraniom na wieży kościelnej zainstalowano zegary elektroniczne z kurantami. Wykonał on większość prac remontowych i modernizacyjnych budynku kościoła i plebanii, między innymi: przełożenie dachówki, ogrzewanie, malowanie, zabezpieczenie witraży, wymiana drzwi, konserwację ołtarzy, ceglanych attyk, muru wokół kościoła, odwodnienie i utwardzenie placu wokół kościoła.

Po 1997 roku (powódź we Wrocławiu) Oltaszyn, jako nie zagrożona część miasta stał się dla budownictwa atrakcyjnym osiedlem. W coraz szybszym tempie znikają, z krajobrazu pola i łąki, a w zamian powstają domki jednorodzinne oraz budynki wielorodzinne.

W 2002 r. oddano do użytku nowoczesny budynek szkolny, w którym znajduje się również przedszkole, otwarto Bibliotekę Publiczną.

W czerwcu 2004 roku nasze osiedle obchodziło swoje 800-lecie istnienia z tej okazji odbyła się Msza Święta, wmurowano przed wejściem do kościoła tablicę pamiątkową.

Okres od roku 2004 do chwili obecnej jest zdominowany bardzo intensywnym rozwojem budownictwa wielorodzinnego szczególnie w obiektach po byłych koszarach oraz struktury usługowej. Rozpoczęcie w roku 2008 budowy kanalizacji sanitarnej w rejonie osiedla, które jej nie posiada powoduje znaczne utrudnienie w ruchu samochodowym. Należy jednak liczyć, że po ukończeniu tej inwestycji nasze ulice zostaną ostatecznie wyremontowane.

Tekst zaczerpnięto z folderu 800 lat Oltaszyna opracowanego przez – Jerzego Dyjakon, Elżbietę Sowa, Wojciecha Sowa.

Od autora.

Do powyższego tekstu świadomie nie robię uzupełnienia nowych informacji bo znajdziecie je w kolejnych rozdziałach.